

جهانی‌سازی اطلاعات در جهان نوین

دکتر فریبرز درودی^۱

دکترای علوم کتابداری و اطلاع رسانی سازمان اسناد و کتابخانه ملی

چکیده

جهانی‌سازی اطلاعات یکی از برنامه‌های مهم جهان معاصر به‌شمار می‌آید. میان جهانی‌سازی و اطلاعات ارتباطی نزدیک برقرار است. جهانی‌سازی زمینه‌ای مناسب برای فراهم‌آوری، سازمان‌دهی و انتشار وسیع اطلاعات است. در بهره‌گیری از اطلاعات فاصله زیادی میان کشورهای صنعتی و کشورهای در حال توسعه وجود دارد. فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی بر روند جهانی‌شدن اطلاعات تأثیر بسزایی دارد. فناوری در تمام مراحل جهانی‌سازی نقش بستر و زیرساخت را ایفا می‌کند. همچنین دسترسی به ابزارهای فنی ارتباطی خود عاملی در مسیر توسعه و گسترش فراگیر اطلاعات در سطح جهان بوده است. جهانی‌سازی به ایجاد فرهنگ نوین اطلاعاتی در دنیای معاصر منجر شده، و جریان آزاد اطلاعات همچنان با پاره‌ای دشواری‌ها و مشکلات در سطح جهان روبه‌روست.

کلیدواژه‌ها: جهانی‌سازی اطلاعات، فناوری‌های اطلاعاتی و جریان اطلاعات.

مقدمه

ولی شیوه زندگی آنان با مشی فرهنگ غربی هم‌خوانی افزون‌تری دارد. جهانی‌سازی شاید با ظواهر عادات و آداب اجتماعی کمتر سروکار داشته باشد تا منش و شیوه معیشت آدمیان. تولید و مصرف بیشتر از جمله تأثیرات این فرآیند جهان‌گستر است. انسان معاصر به تملک منابع قدرت بالاتر می‌پردازد. پول بیشتر، دانش مترکم و گسترده‌تر، اقتصاد قوی‌تر، ارزش‌های مالی متمرکزتر، همه و همه از تأثیرات جهانی‌سازی هستند. همچنین نظارت بر منابع اطلاعاتی و فربه کردن آن از خصوصیات تسلط بر طبیعت و استفاده بهینه از آن است. از همین رو جهانی‌سازی، این کالای فرهنگی ارزشمند، در جوامع اطلاعاتی مورد توجه اندیشمندان قرار گرفته و در واقع یکی از مباحث مهم این حوزه مطالعاتی به‌شمار می‌آید.

جهانی‌سازی و اطلاعات

لکنر^۲ (۲۰۰۱) با عنایت به سابقه تاریخی و قدمت مؤلفه‌های بنیادی جهانی‌سازی، توضیح می‌دهد که توسعه اروپایی و شکل‌گیری حکومت‌ها باعث رشد جهانی‌سازی پس از قرن هفدهم شد. مور (۱۳۸۴) با نگرشی نوین و تأکید بر ارتباط مجازی در جهان جدید، معتقد است که از طریق جهانی‌شدن، فضای سایبر می‌تواند به ابزار ایدئال قدرت نخبگان تبدیل شود. رابرتسون^۳ (۱۹۹۲) بیان می‌کند که جهانی‌سازی سبب فشرده‌گی جهان^۴ و افزایش آگاهی^۵ جهانی

اطلاعات در جهان نوین، صنعتی گسترده پدید آورده و در جایگاه ثروت اقتصادی به ابزاری سودمند برای کسب درآمد بدل شده است. با نفوذ تأثیرات این عامل مهم در جهان، توجه به ساختار بنیادی اطلاعات مورد عنایت بیشتری قرار گرفته است. اطلاعات همچنین نقش مؤثری در تحول فرهنگی برجای نهاده که آثار آن را امروزه می‌توانیم با نام جهانی‌سازی^۶ مشاهده کنیم. اطلاعات با نفوذی گسترده در ساختار فرهنگ‌های مختلف جهان در حال ایجاد دگرگونی عمیق و فراگیر است، زیرا یکی از مؤلفه‌های بنیادین فرهنگ به‌شمار می‌آید. تأثیر فرهنگ دنیای غرب بر زندگی و آداب مردم دیگر کشورها از آثار برجسته آن است. اگرچه تسلط فرهنگ غربی و ارزش‌های وابسته به آن در حال حاضر در جهان معاصر بسیار نمایان است، همچنان فرهنگ‌های ملل دیگر در مقابل این تفوق مقاومت می‌کنند. آداب و رسوم و هنارهای اجتماعی در بسیاری از جوامع شرقی اهمیت بی‌نظیری دارد. در کشورهایی مانند ژاپن، چین، هند و مالزی رعایت این سنن کهن با آداب مخصوص آن رعایت می‌شود. از سوی دیگر باید گفت، تحولی که در جهان جدید اتفاق افتاده و مرزهای جغرافیایی را نیز درنوردیده، تغییر در نوع نگرش و اندیشه انسان معاصر به خویش، جامعه، طبیعت، مبانی معنوی و به‌شیوه کلی ساختار زندگی است. اگر مردم ژاپن به حفظ رسوم اجتماعی خویش بسیار پایبندند،

**اطلاعات در جهان نوین، صنعتی
گسترده پدید آورده و در جایگاه ثروت
اقتصادی به ابزاری سودمند برای
کسب درآمد بدل شده است. با نفوذ
تأثیرات این عامل مهم در جهان، توجه
به ساختار بنیادی اطلاعات موردعنايت
بیشتری قرار گرفته است. اطلاعات
همچنین نقش مؤثری در تحول
فرهنگی برجای نهاده که آثار آن را
امروزه می‌توانیم با نام جهانی‌سازی^۲
مشاهده کنیم**

به‌صورت کلی می‌شود. یوسف^۲ (۲۰۰۵) نیز بر این باور است که جهانی‌سازی اصطلاح بسیار بحث‌برانگیزی است. این واژه پردازش بسیار پیچیده‌ای دارد که از جنبه‌های متعدد از جمله اقتصادی، سیاسی و فرهنگی بررسی می‌شود. جهانی‌سازی ارتباطی عمیق و ژرف با پدیده‌های زندگی که به‌صورت مستمر دست‌خوش تحول می‌شوند، دارد. همچنین یک الگوی تعاملی در حوزه‌های مختلف فعالیت‌های انسانی ارائه می‌دهد، مانند مسائل مربوط به حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، نظامی، محیط‌زیست و ویژگی‌های شهروندی، و نیز از طریق فعالیت‌های محیط وب، حکومت متشکل از یک قوم، اجتماعات، مؤسسات بین‌المللی، سازمان‌های غیردولتی، شرکت‌های چندملیتی که به‌صورت متحد و شبکه‌ای برای دسترسی به اهدافشان تلاش می‌کنند. کاستلز (۱۹۹۸) می‌گوید که ما در یک دوران تاریخی متحول زندگی می‌کنیم، که مشخصه آن با مقابله دو قطب جهانی‌سازی اقتصاد فناوری و فرهنگی اجتماعی مشخص می‌شود. وی (۱۳۸۰، ج ۲، ص ۹۷-۹۸) همچنین معتقد است که جهانی‌شدن و اطلاعاتی شدن، که به‌دست شبکه‌های ثروت، فناوری و قدرت صورت می‌گیرند، جهان ما را دگرگون می‌سازند. این دو فرایند، توان تولید، خلاقیت فرهنگی و توانایی ارتباطی ما را تقویت می‌کنند. در عین حال، آنها حق انتخاب را از جوامع سلب می‌کنند. تامپسون (۱۳۸۰، ص ۱۸۵-۱۸۶) نیز تبیین می‌سازد که جهانی‌سازی یا جهانی‌شدن در کلی‌ترین معنا، به همبستگی رو به فزونی بخش‌های مختلف جهان اطلاق می‌شود؛ فرآیندی که به اشکال پیچیده تعامل و وابستگی متقابل فرصت ظهور می‌دهد. جهانی‌شدن در این مفهوم، ظاهراً از اصطلاحات وابسته‌های همچون بین‌المللی‌شدن و فراملیتی‌شدن قابل تمییز نیستند، و این اصطلاحات اغلب در اینگونه نوشته‌ها به‌جای یکدیگر به کار می‌روند.

همچنین جهانی‌سازی یکی از مؤلفه‌های مهم دنیای نوین است که توانسته است با اطلاعات و فناوری‌های اطلاعاتی نسبتی متعامل برقرار سازد. در واقع میان جهانی‌سازی و اطلاعات ارتباطی نزدیک برقرار است. می‌توان گفت که در جهانی‌سازی نوعی یکنواختی در جریان هدایت اطلاعات وجود دارد. اطلاعات، هسته اصلی

تشکیل‌دهنده افکار عمومی در گستره‌ای بین‌المللی است، و شاهد تلاش برای همگونی بیشتر جریان آن هستیم. جهانی‌سازی بستری برای فراهم‌آوری، سازمان‌دهی و انتشار وسیع اطلاعات است. در پرتو این پدیده جهان جدید، ساختار اطلاعاتی قدرت‌های مسلط جهان دارای نوعی انسجام شده که نظارت بر مجراهای تبادل اطلاعات اکنون بیش از هر زمانی افزایش یافته است. شبکه، به‌عنوان نماد ارتباطی دنیای معاصر، در کنترل مراکز عظیم اطلاعاتی جهان است. بیشتر بانک‌های اطلاعاتی معتبر جهانی، فراهم‌آورنده ماده اولیه پژوهش‌های علمی در عرصه بین‌المللی است. خبرگزاری‌های عمده جهان غرب، وظیفه هدایت اخبار و اطلاعات جهانی را برعهده گرفته‌اند. تولید فیلم‌های غربی بر بازار فرهنگی جهان سایه افکنده است. نرم‌افزارها و برنامه‌های رایانه‌ای حجم عظیمی از تجارت فروش اطلاعات را پوشش می‌دهد. روزنامه‌های غربی، تغذیه خبری گسترده‌ای در مقیاس جهانی برعهده دارند. برنامه‌های تلویزیونی از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای قلمرو خاصی در زندگی مردم جهان گشوده‌اند. در واقع جهانی‌سازی با خود فرهنگ اطلاعاتی نوینی را آفریده است، فرهنگی که زمینه لازم را برای اهداف بلندمدت جهانی‌سازی فراهم می‌کند.

همچنین ارتباطات در عرصه جهانی، نقش کلیدی در فرایند جهانی‌سازی اطلاعات ایفا می‌کند. ارتباطات زیرساخت لازم برای

تبادل و اشتراک اطلاعات را فراهم می‌سازد. در واقع ارتباطات کلید موفقیت در جهانی سازی اطلاعات است. در اوایل قرن نوزدهم که نخستین تلگراف‌های الکترومغناطیسی پا به عرصه وجود نهاد، و سپس با تکمیل این اختراع نوین در اواخر این قرن، شالوده ارتباطات نوین در جهان بنا نهاده شد، امروزه این ابزار ارتباطی جایگاه خود را در مقایسه با امکانات شبکه‌های رایانه‌ای تقریباً از دست داده، ولی نقطه عطف ارتباطات جهانی به حساب می‌آید. امکانات مخابراتی پیشرفته و خطوط پرسرعت تلفن زمینه لازم برای فعالیت‌های شبکه‌های اطلاعاتی و اینترنت را فراهم آورده است.

فاصله‌های موجود میان کشورها در جریان جهانی سازی

فاصله چشم‌گیری میان کشورهای صنعتی و کشورهای در حال توسعه وجود دارد. حدود هشتاد درصد جمعیت جهان در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند. سهم آنان از درآمد و مصرف منابع جهان، کمتر از بیست درصد است. تقسیم‌بندی دیجیتالی، شگفت‌آورتر است. سهم کشورهای در حال توسعه از اینترنت، فقط ده درصد است.

ارتباطات در عرصه جهانی، نقش کلیدی در

فرایند جهانی سازی اطلاعات ایفا می‌کند.

ارتباطات زیرساخت لازم برای تبادل و اشتراک

اطلاعات را فراهم می‌سازد. در واقع ارتباطات

کلید موفقیت در جهانی سازی اطلاعات است

در ایالات متحد، ۵۶ درصد بزرگسالان به اینترنت دسترسی دارند، حال آنکه در کشورهای در حال توسعه، فقط دو تا سه درصد یا حتی کمتر، به اینترنت متصل هستند. در تمام آفریقا، فقط ۱۴ میلیون خط تلفن وجود دارد که کمتر از نیویورک یا توکیو است. یک سوم مردم جهان حتی یک بار در طول عمرشان تماس تلفنی برقرار نکرده‌اند. درآمد روزانه یک پنجم مردم جهان، فقط یک دلار است (یادوا، ۱۳۸۲). با توجه به این شرایط شکاف عمیقی در سطوح زندگی و دسترسی به امکانات فناورانه وجود دارد. در کشورهای در حال توسعه یک خلأ اساسی فقدان ساختار زیربنایی نظام اطلاع‌رسانی وجود دارد که سبب کاهش دستیابی به حجم بالایی از اطلاعات ضروری است. این مشکل فقط به عوامل فناوری و توسعه ابزاری بازمی‌گردد، بلکه در نظام مدیریتی کلان اطلاعات نیز کاستی وجود دارد. از طرفی در جوامع پیشرفته دسترسی به اطلاعات بسیار سریع صورت می‌پذیرد. جریان اطلاعات در سطوح مختلف اجتماعی با نفوذی فراگیر، گسترش یافته و در برنامه‌ریزی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی لحاظ می‌شود. تفاوت‌های موجود در میزان و سطوح دسترسی و مدیریت کلان اطلاعات در جوامع پیشرفته و در حال توسعه سبب ایجاد یک فاصله قابل توجه شده است. یکی از مؤلفه‌های اصلی در ساختار مدیریت نظام اطلاعاتی، قدرت بهره‌گیری از اینترنت و محیط شبکه است. از اوایل دهه ۱۹۹۰، همراه با پیشرفت و گسترش کاربرد شبکه

اطلاع‌رسانی اینترنت، تحت تأثیر دگرگونی‌های سریع فناوری‌های نوین ارتباطات و اطلاعات، و به‌ویژه امکانات جدید توسعه خطوط فیبرنوری و رمزگذاری و رمزگشایی دیجیتالی، پیام‌ها و اطلاعات موردانتقال از طریق شیوه‌های سه‌گانه ارتباطی (ارتباطات جمعی رادیو تلویزیونی، ارتباطات دور و ارتباطات رایانه‌ای) و به‌عبارت روشن‌تر، بر اثر همگرایی این شیوه‌های ارتباطی و کاربردی شدن ابزارهای چندرسانه‌ای، برای انتقال هم‌زمان صداها و تصاویر، داده‌ها و اطلاعات، کوشش‌های خاصی در ایالات متحده آمریکا و سایر کشورهای بزرگ صنعتی، برای ایجاد بزرگراه‌های اطلاعاتی، آغاز شد (معمدندزاد، ۱۳۸۲). این تحول در واقع نقطه عطفی در ساختار اطلاعاتی جوامع توسعه یافته به‌شمار می‌آید. تلاش‌های بعدی برای توسعه و افزایش میزان و سطوح مختلف دسترسی به امکانات شبکه بود. براساس برنامه‌های راهبردی ایجاد شده در کشورهای پیشرفته به‌منظور نظارت بر اطلاعات و جریان مستمر آن سرمایه‌گذاری قابل توجهی صورت پذیرفته است. کاستی‌های موجود در زیرساخت‌های نظام اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه در جریان تبادل اطلاعاتی با کشورهای دیگر جهان اختلال ایجاد می‌کند. ارسال اطلاعات در بخش‌های متعددی از نواحی کشورهای در حال توسعه همواره یکی از مشکلات فرایند گردش اطلاعات به‌شمار می‌آید. پرکردن این شکاف مهم که به نام شکاف دیجیتال^۱ شناخته می‌شود، کار ساده‌ای نیست. علاوه بر سرمایه‌گذاری بالا در بخش ساختار فناوری نظام اطلاع‌رسانی، توجه به بخش آموزش نیروی انسانی متخصص، و مدیریت بهینه اطلاعات در سطوح کلان جامعه از دیگر ضرورت‌ها محسوب می‌شود.

فناوری اطلاعات و روند جهانی سازی

طی دو دهه گذشته، رشد فناوری‌های جدید در زمینه ارتباطات و اطلاعات عامل مهمی در ادغام بازارها و فرایند جهانی شدن^۲ بوده است. به‌عبارت بهتر، فناوری عامل محرک ایجاد بازارهای جهانی و مبنای مهمی برای ایجاد مزیت رقابتی شده است (سعیدی، کیا، ۱۳۸۳). بنابراین تلاش وسیعی برای توسعه و گسترش ابزارهای فناورانه در جهان صورت گرفته است. جهانی‌سازی از طریق شیوه‌های نوین ارتباطات و بهره‌گیری از فناوری‌های اطلاعاتی دارای سرعت بالایی شده است. در واقع این عامل ساختار جریان جهانی‌سازی، به‌ویژه در بخش اطلاعات را دگرگون ساخته است. از سوی دیگر تلاش‌های زیادی برای حفظ موقعیت تسلط اطلاعاتی در جهان صورت پذیرفته، و کشورهای قدرتمند برای توسعه و غلبه در صنعت اطلاعات، با برنامه‌ای مدون به تلاشی فراگیر دست زده‌اند.

همچنین، پیشرفت فناوری‌های اطلاعاتی موجب کاهش هزینه‌ها، افزایش بهره‌وری و رشد صادرات، تقویت جابه‌جایی عوامل تولید و ایجاد تنوع بیشتر در تولیدات، تغییر هزینه نسبی تولید، توزیع و افزایش مزیت رقابتی بنگاه‌ها و ادغام بیشتر کشورها در سطح بین‌المللی شده است. تغییر سریع فناوری اطلاعاتی همچنین به کاهش هزینه‌های به‌کارگیری رایانه، وسایل ارتباطی (مخابراتی) و کشتیرانی منجر شده و موانع و هزینه تجارت و سرمایه‌گذاری را کاهش داده است (همان). در این میان توسعه اطلاعاتی، به‌عنوان یک برنامه زیربنایی، مورد توجه قرار گرفته است. با ارتباط سریع و مؤثر در جهان کنونی، نهادهای اطلاعاتی قابل توجهی در جهان

و فراگیر بر سطوح مختلف اجتماع، و کنترل بیشتر لایه‌های مختلف ارتباطی در زندگی جمعی، از عوامل اصلی هدایت جریان اطلاعات است.

درواقع، اکثر فناوری‌های نوین ارتباطی، چند دهه‌ای است که در کنار ما بوده‌اند. آنچه تقریباً جدید به نظر می‌رسد، هم‌گرایی و یکپارچگی این فناوری‌هاست. ویژگی دیگر وضع کنونی ارتباطات در گستره فعالیت‌ها نهفته است که با یاری ریزپردازنده‌ها و تراشه‌ها، نه تنها امکان آن فراهم شده است، بلکه از نظر اقتصادی نیز اقتصادی‌تر است. پیامد و فرایند هم‌گرایی و گستره فعالیت، ایجاد انقلاب در فناوری‌های اطلاعاتی و دسترسی عامه مردم به آنهاست. هم‌گرایی فناوری‌های نوظهور مخابراتی و رایانه‌ای عبارت است از تغییر فعالیت‌های تجاری، رسانه‌ای، سیستم‌های تلفن و تعاملات عمومی بشر (یادوا، ۱۳۸۲). به تعبیر دیگر فناوری‌های اطلاعاتی در عرصه زندگی اجتماعی باعث ایجاد شرایط مناسبی برای کنترل اطلاعات و مصرف بالای آن شده است. این فناوری‌ها از سوی دیگر با تکیه بر نظام‌های مدیریتی، شرایط مناسبی در جهت روند

فناوری‌های اطلاعاتی در عرصه زندگی اجتماعی باعث ایجاد شرایط مناسبی برای کنترل اطلاعات و مصرف بالای آن شده است. این فناوری‌ها از سوی دیگر با تکیه بر نظام‌های مدیریتی، شرایط مناسبی در جهت روند جهانی سازی اطلاعات فراهم ساخته‌اند. گسترش اطلاعات در گرو بهره‌گیری مطلوب از ابزارهای فناورانه است

جهانی‌سازی اطلاعات فراهم ساخته‌اند. گسترش اطلاعات در گرو بهره‌گیری مطلوب از ابزارهای فناورانه است.

تأثیر ابزارهای اطلاعاتی و ارتباطی بر جهانی‌سازی
جهانی‌سازی آثار قابل ملاحظه‌ای در زمینه ارتباطات دارد. اولین اثر، ناپایداری است یا بازسازی ساختارهای نظام‌های اطلاعاتی. اولین نشانه آن نابودی انحصارهای دولتی است، که نتیجه آنی آن تولد عرضه‌کنندگان خصوصی است. اینها تحت فشار نیازهای بازار این بخش را به سوی روند تجاری‌سازی سوق می‌دهد که از سوی برنامه «اطلاعات برای همه» یونسکو مورد انتقاد قرار گرفته است (علمدار، ۱۳۸۳). موفقیت برنامه «اطلاعات برای همه» در گرو همکاری جهانی در سطحی وسیع و فراگیر است. با همکاری‌های منطقه‌ای و محدود کشورها نمی‌توان به پیشرفت حرفه‌ای مطلوبی در این عرصه نائل شد. وسائل ارتباط جمعی و زیرساخت‌های ارتباطی از جمله شروط ضروری برای تأثیرپذیری برنامه اطلاعاتی است.

مهم‌ترین اثر جهانی‌سازی بدون تردید تمرکز وسائل ارتباطی است. این پدیده که در آمریکا آغاز شده، بسیار زود به دیگر کشورها سرایت کرده است. شرکت‌ها این گرایش را به دلایل اقتصادی دنبال می‌کنند، در حالی که دولت‌ها این پدیده را که همه‌گیر و بین‌المللی شده، مراقبت کرده یا تقویت می‌کنند. به آثار منفی این تمرکز،

پدید آمده که به روند جهانی‌سازی اطلاعات یاری می‌رساند. حضور رسانه‌ها که با تکیه بر پیشرفت‌های فناورانه از توسعه خوبی بهره‌مند شده‌اند، بر این جریان تأثیر گذاشته است. فناوری با خود یک حیطه گسترده از رسانه‌ها را با قدرتی روزافزون در عرصه بین‌المللی مطرح ساخته، و در پوشش آنها به فرایند جهانی‌سازی اطلاعات کمک کرده است. خبرگزاری‌های بزرگ، روزنامه‌ها، مجلات، فیلم و سینما، رادیو و تلویزیون، ماهواره، پایگاه‌های اطلاعاتی، کتاب‌ها و سایت‌های اینترنتی، وبلاگ‌ها، ارتباطات وسیع شبکه‌ای، مراکز اطلاع‌رسانی و بنگاه‌های خبری در سراسر جهان یک جریان پرنفوذ و تأثیرگذار را پشتیبانی می‌کنند. بر این اساس می‌توان به نقش بی‌بدیل فناوری بیشتر توجه کرد. جهانی‌سازی اطلاعات از سویی با هدایت جریان اطلاعات در گستره جهانی به تغییر افکار عمومی در سطح جهان مبادرت می‌ورزد، و از سوی دیگر با تسخیر اطلاعات راهبردی به اعمال قدرت علمی و فنی در جهان می‌پردازد.

تأثیر فناوری‌های ارتباطی بر جهانی‌شدن اصولاً در گستره دید فناوری‌های ارتباطی جهانی است و می‌خواهند کل سیاره زمین را تحت تأثیر ویژگی‌های خود قرار دهند. به نظر می‌رسد که عصر فاصله‌ها به‌ویژه فاصله‌های فیزیکی به پایان رسیده است. عصر الکترونی ابزار و فنون نیرومندی را در اختیار بشر قرار داده است. گسترش ارتباط جمعی، شبکه‌های تلفنی، ماهواره‌ها و بزرگراه‌های اطلاعاتی تمام جنبه‌های زندگی انسان را هر چه بیشتر به خدمات و صنایع اطلاعاتی و ارتباطی متکی کرده است (سعیدی، کیا، ۱۳۸۳). در چنین فضایی تسلط و کنترل جریان اطلاعات خود عاملی مهم در اقتدار کشورهای پیشرفته محسوب می‌شود. تسلط دیجیتال در واقع بهره‌گیری مؤثر از ابزارهای فناورانه برای حفظ وضع اطلاعاتی در سطح جهانی است.

در حال حاضر، جوامع بسیاری در حال گذار از جوامع پیشرفته صنعتی به جوامع اطلاعاتی برخوردار از فناوری رایانه‌ای، شبکه‌های ارتباطی و سایر اشکال ارتباطی پیشرفته بین فردی و سازمانی‌اند. برخی از کشورهای غربی وارد عصر اطلاعات شده‌اند. در ایالات متحده، بیش از ۴۶ درصد نیروی کار درگیر فعالیت‌های اطلاعاتی هستند و بیش از ۵۵ درصد درآمد کارگری را به خود اختصاص داده‌اند (یادوا، ۱۳۸۲). این روند در حال پیشرفت است. فراگیری و رواج شغل‌های اطلاعاتی در کنار توسعه فناوری‌های ارتباطی خود عاملی مهم در نفوذ هر چه بیشتر اطلاعات در ساختار مدیریت اجتماعی است. به‌طور کلی جهانی‌سازی از عوامل مهم مؤثر در ساختار جامعه اطلاعاتی محسوب می‌شود.

هر توصیف و تعریفی را که از جهانی‌سازی یا به تعبیری خوش‌بینانه جهانی‌شدن بپذیریم، نقش کلیدی فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات را در آن نمی‌توان نادیده گرفت، تا جایی که در بخش اعظم ادبیات گسترده‌ای که در این دو حوزه شکل گرفته، این دو مفهوم یعنی جهانی‌سازی و جامعه اطلاعاتی غالباً به یک معنا یا در امتداد یکدیگر به کار رفته‌اند. در واقع با نوآوری‌ها و تغییرات فناورانه در عرصه ارتباطات، جهانی‌سازی، چه در بعد اقتصادی و چه از منظر ساختارهای اجتماعی، امکان شکل‌گیری و رشد و نمود یافته است (فرقانی، ۱۳۸۲). جهانی‌سازی با تکیه بر ابزارهای فناورانه یکی از راهبردهای اثربخشی است که می‌تواند به‌سوی هم‌گرایی بیشتر مدیریت کلان جامعه پیش رود. توان افرون تر به‌منظور نظارت کلی

به‌خصوص برای آزادی ارتباطات، اشاره نمی‌شود. برنامه «اطلاعات برای همه» تأکید کرده است که تمرکز در حال افزایش است بدون آنکه تمهیداتی برای مقابله با آن پیش‌بینی شود (همان). براساس تعاملی که درباره فرایند جریان و حرکت اطلاعات در گستره جهانی به چشم می‌خورد، می‌توان گفت که اطلاعات مؤلفه‌های تأثیرگذار در فرایند جهانی‌سازی بوده است. زیرا تلاش‌های صورت‌گرفته برای حفظ یکپارچگی و هم‌گرایی جهانی با تکیه بر راهبردهای تبیین و تثبیت جریان اطلاعات به منصفه ظهور رسیده است.

فناوری‌های موجود در زمینه اطلاعات و نیز ارتباطات از عوامل اصلی توسعه جامعه اطلاعاتی به‌شمار می‌رود. ارتباطات گسترده و فراگیر در اینگونه از جوامع با تکیه بر فناوری‌های ارتباطی میسر است (افتاده، ۱۳۸۳). در این باره می‌توان به نفوذ گسترده رسانه‌ها در کنترل و هدایت اقتدار اطلاعاتی اشاره کرد. بستر این فعالیت در واقع فناوری و زیرساخت‌های ارتباطی در سطح جهانی بوده، و تلاش کشورهای توسعه‌یافته برای حفظ هم‌گرایی در اشاعه یکپارچه اطلاعات است. این امر در جوامع اطلاع‌گرا یک راهبرد اثربخش به‌شمار می‌آید.

فناوری‌های موجود در زمینه اطلاعات و نیز ارتباطات از عوامل اصلی توسعه جامعه اطلاعاتی به‌شمار می‌رود. از ارتباطات گسترده و فراگیر در اینگونه از جوامع با تکیه بر فناوری‌های ارتباطی میسر است

همچنین ابزارهای فناورانه در جوامع پیشرفته نقش سلاخی بازدارنده در مقابل کشورهای درحال توسعه را ایفا می‌کنند؛ عنصری که می‌توان با تکیه بر آن از تسلط بیشتری در هدایت جریان اطلاعات برخوردار شد. [در جهان معاصر] ایالات متحد آمریکا نقش راهبری توسعه فناوری اطلاعات را برعهده گرفته (هیومن ریسورس‌س، ۲۰۰۳) و در این زمینه سرمایه‌گذاری هنگفتی نیز انجام داده است. علاوه بر آن کشورهای پیشرفته اروپای غربی و ژاپن با ایجاد ساختارهای ارتباطی قوی و نیرومند به ایجاد کمربند محکم و استوار فناورانه در جهان مبادرت ورزیده‌اند. از سوی دیگر تلاش گسترده‌ای به‌منظور حفظ موقعیت برتر ارتباطی در عرصه توسعه جریان اطلاعات صورت پذیرفته که کشورهای دیگر جهان را به‌شدت تحت تأثیر قرار داده که یکی از جنبه‌های کاربردی آن در کنترل فضای مجازی و تسلط بر جو زمین نمایان شده است. حفظ موقعیت راهبردی در فضای اطراف زمین و کنترل فعالیت‌های دیگر کشورها، خود اقتداری عمیقی در گستره جهانی، برای کشورهای توسعه‌یافته به‌همراه داشته است. این مسئله‌ای است که امروزه کشورهای دیگر جهان را با چالشی مهم روبه‌رو ساخته است. چنانچه سینق^{۱۱} (۲۰۰۴) می‌نویسد که سودمندی فناوری اطلاعات برای کشورهای درحال توسعه کمتر روشن و آشکار است. فناوری اطلاعات می‌تواند رشد مؤثری داشته باشد، و مؤسسات کشورهای درحال توسعه را در یک رقابت جهانی قرار دهد، و فواید زیادی را برای مصرف‌کنندگان مطلوب این کشورها به‌همراه داشته

باشد. براساس نظر وی می‌توان به نقش پرنفوذ و عمیق ابزارهای نوین ارتباطی و اطلاعاتی در دوران معاصر پی برد. به هر میزان که توان کشوری در عرصه فناوری‌های ارتباطی افزایش پیدا می‌کند، امکان رقابت مناسب‌تری در این حوزه به‌دست می‌آورد.

ارتباط فرهنگ و جهانی‌سازی اطلاعات و ارتباطات

نقش جهان‌گستری در حوزه‌های فرهنگ و سیاست خیلی روشن نیست. در یک سطح، از مصرف منفعلانه محصولات فرهنگی طرفداری می‌کند و اولویت آن این است که افراد را به تماشاگران وفادار وضع موجود سیاسی تبدیل کند. در سطح دیگر، به افراد و گروه‌ها توانایی می‌دهد تا بیان‌کننده شکوه‌ها و اعتراض‌های فرهنگی و سیاسی خود باشند. جهان‌گستری، از سوی دیگر و در سطحی دیگر، افراد و گروه‌ها را، مثلاً، از طریق روبه‌روکردن با دیگری در برنامه‌های تلویزیونی، از طریق جلب‌کردن توجه آنان به پای‌بندی گسترده‌تر، و عضویت‌بخشیدن آن‌ها در جامعه یک سیاره زمین، به ویژگی محیط زندگی خود آگاه می‌سازد (رجایی، ۱۳۸۰، ص ۱۴۹). این نقش امروزه در جهان معاصر به‌روشنی قابل مشاهده است. فرهنگ جهانی‌سازی با خود منش و روش نوینی پدید آورده که می‌تواند بر عادات و شیوه معیشت انسان تأثیر بسزایی بر جای نهد. جهانی‌سازی امروزه به تبیین موقعیت انسان معاصر در جهانی متفاوت از گذشته می‌پردازد. جایگاهی که آدمیان از سویی دارای منافع مشترک و یکسان هستند، و از سوی دیگر رقابتی بی‌سابقه برای تسلط بیشتر بر امکانات طبیعت میان آنان برقرار است. برای استفاده از امکانات طبیعت و بهره‌برداری از آن، استفاده از دانش تخصصی ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. همچنین سود افزون‌تر مشروط به تولید کالاهای متنوع و خدمات گوناگون در عرصه جهانی است. ارتباطات جهانی و ابزارهای آن این حرکت را تسریع بخشیده‌اند. تامپسون (۱۳۸۰، ص ۱۹۷) معتقد است که تحول سریع نظام‌های پخش رادیوتلویزیونی در سراسر جهان جنبه مهمی از این فرآیند بوده، ولی به‌هیچ‌وجه تنها جنبه آن محسوب نمی‌شود. همچنین جهانی‌شدن ارتباطات فرآیندی سازمان‌یافته، ولی نابرابر است که بعضی را بیش از بقیه منتفع ساخته، و بخش‌هایی از جهان را سریع‌تر از دیگر بخش‌ها به شبکه جهانی ارتباطات سوق داده است. در حالی که کاستلز (۱۳۸۰، ج ۲، ص ۹۷-۹۸) نیز وضع جهان را به این شکل ترسیم می‌کند که مردم سراسر جهان، به‌استثنای معدود نخبگان جهان‌شهری، که نیمی جریان و نیم دیگر موجودند، از فقدان کنترل بر زندگی، محیط، شغل، اقتصاد، دولت، کشورشان و در نهایت، بر سرنوشت کره خاک دل‌نگران هستند. بنابراین به‌پیروی از یک قانون کهن تحول اجتماعی، مقاومت روبارویی، قدرت‌بخشیدن به واکنش در برابر بی‌قدرتی بدل می‌شود، و برنامه‌های جایگزین، منطقی را که در نظم نوین جهانی نهفته است، به چالش می‌طلبد؛ نظمی که مردم سرتاسر جهان هر روز بیش از پیش آن را بی‌نظمی به‌شمار می‌آورند. وبستر (۱۳۸۴، ص ۱۴۰) نیز به جنبه‌های فرهنگی جهانی‌سازی و نفوذ رسانه توجهی ویژه دارد و معتقد است که حتی تحلیل‌گران غیرادیکال درباره نوعی وابستگی رسانه‌ای به غرب توافق دارند، و همچنین بسیاری از متفکران غیرمارکسی درباره این وضع و پیامدهای احتمالی آن نگران هستند. مثلاً در فرانسه سنت دیرپایی در اعتراض به تهدید یکپارچگی فرهنگی به‌دلیل تولید بسیار زیاد

**ایجاد فرهنگ مشترک جهانی برای
برقراری توازن در چنین وضعی به
گسترش فرهنگ جهانی سازی و نیز
جهان گستری در تمام امور زندگی
انسان می انجامد**

رسانه‌های امریکایی وجود دارد (سعیدی، ۱۳۸۳) هم با بیان انتقادی ابعاد فرهنگی جهانی سازی توضیح می‌دهد که تأثیر جهانی شدن بر توسعه فناوری‌های اطلاعاتی و توسعه ارتباطات جمعی در عصر صنعتی شدن و ادامه آن جهانی شدن، محصولات تولید شده باید فروخته و مصرف شوند که این امر انقلاب در حمل و نقل و ارتباطات را موجب می‌شود. در حالی که توسعه حمل و نقل به جابه‌جایی اجناس و مسافران کمک می‌کند، موجب تسهیل حرکت جنگ‌افزارها و سربازان به اقصی نقاط جهان نیز شده است. رسانه‌های گروهی، ارتباطات (از رسانه‌های چاپی گرفته تا تراشه‌های رایانه‌ای و ماهواره‌ای) به ابزار تبلیغ، کنترل افکار و شست‌وشوی مغزی تبدیل شده‌اند.

ایجاد فرهنگ مشترک جهانی برای برقراری توازن در چنین وضعی به گسترش فرهنگ جهانی سازی و نیز جهان گستری در تمام امور زندگی انسان می‌انجامد. در این میان نقش ژئوپلیتیک بسیار تعیین کننده و حساس است. توجه به ساختارهای فرهنگ جهانی که نظمی متناسب می‌طلبد، فرهنگ نوین جهانی سازی را نوید می‌دهد. بسیاری از اندیشمندان غربی و نیز متفکران کشورهای درحال توسعه به دیده کاملاً انتقادی به این پدیده نگرسته‌اند. ابعاد متنوعی که در این میان قابل بررسی است، برای بیشتر کشورها که به دگرگونی فرهنگی حساس می‌باشند، قابل تأمل است.

و پیشرفت‌های پدیدآمده در امور مختلف زندگی زمینه‌ساز فضای مناسبی برای رشد و شکوفایی این جامعه نوین شده است. جریان اطلاعات در درون شبکه‌های اطلاعاتی برای دسترسی به اطلاعات، نیاز به فرایندی گسترده و آزاد در سطح جهانی دارد. این نیاز از چند دهه قبل تشخیص داده شده و کشورهای درحال توسعه تلاشی وسیع برای غلبه بر مشکلات ناشی از دسترسی راحت و آزاد به اطلاعات انجام داده‌اند. به نظر می‌رسد که این فعالیت‌ها به نتایج مفیدی منجر شده است. یکی از این برنامه‌ها نظم نوین جهانی اطلاعات و ارتباطات^{۱۳} است که برای رفع موانع نابرابری در بین کشورهای جنوب مطرح شده است.

جریان اطلاعات، جهانی سازی و جامعه اطلاعاتی

دربارۀ عناصر اصلی جوامع اطلاع‌گرا، وضع جریان آزاد اطلاعات بیشتر مورد توجه است. تأکید بر حق دسترسی آزاد به اطلاعات، جامعه اطلاعاتی را با حقوق شهروندی پیوند می‌دهد. رعایت حقوق مدنی و برجسته‌سازی آن در جامعه اطلاعاتی یک ضرورت به‌شمار می‌رود. تحولات ایجاد شده در بستر فرهنگی جامعه نیز بر اثرات جامعه اطلاعاتی اشاره دارد. شیوۀ مطالعه و پژوهش در این جوامع با بهره‌گیری از امکانات شبکه، یکی از دگرگونی‌های حاصل شده در حیطه مبانی علمی و فرهنگی است. این وضع که به نوعی جهانی سازی اطلاعات را به سوی کاربردهای مشترک سوق می‌دهد، با دگرگونی‌های حاصل شده در جهان معاصر پیوند وثیق دارد. توسعه

نظم نوین جهانی اطلاعات و ارتباطات مورد نظر کشورهای درحال توسعه، بر نکات زیر تأکید می‌کند:

۱. دگرگونی جریان آزاد اطلاعات که از دهه ۱۹۴۰ استقرار یافته است، رسانه‌های غربی و محتوای خبری آنها را در سراسر جهان نیرومندتر و گسترده‌تر کرده است؛
۲. تمرکز روبه‌فزون صنایع ارتباطی و رسانه‌های کشورهای غربی، به تسلط صاحبان مؤسسات اقتصادی بزرگ این کشورها بر مالکیت فعالیت رسانه‌های کشورهای کوچک و فقیر منجر شده است؛
۳. اهمیت روبه‌افزایش فناوری‌های تحت کنترل کشورهای غربی بر تولید، توزیع و انتشار رسانه‌ها، کارکردهای ارتباطی و رسانه‌های کشورهای دیگر را دشوارتر ساخته است (معمدنژاد، ۱۳۸۳).

البته تلاش‌های زیادی توسط سازمان‌های فراملی در سطح بین‌المللی صورت پذیرفته که بیشتر به رفع مشکلات کشورهای در حال توسعه در عرصه تبادل اطلاعات، در گستره جهانی نظر داشته است، ولی سیطره کشورهای قدرتمند اطلاعاتی بر جریان آزاد اطلاعات در وسعت جهانی، به نوعی یک جریان یک‌سویه پدید آورده که نقش کشورهای جنوب را کم‌رنگ کرده است. قدرت اطلاعاتی هم‌سو با قدرت سیاسی و اقتصادی در سطح جهان به حفظ موقعیت راهبردی کشورهای مسلط افزوده است.

شایان ذکر است که سیاست هواداری از برقراری نظم نوین جهانی اطلاعات و ارتباطات در دهه ۱۹۷۰، علاوه بر یونسکو، از سوی جنبش غیرمتمهدها^{۱۳} نیز حمایت شد. جنبش مذکور موفق شد در جریان برگزاری کنفرانس‌های سران کشورهای عضو آن در فاصله سال‌های ۱۹۷۳ و ۱۹۷۶، از شیوه انتقاد ساده علیه عملکردهای فرهنگی و ارتباطی شرکت‌های فراملی و قدرت‌های بزرگ غربی در سطح جهانی، به مبارزه وسیع برای استقرار نظم نوین جهانی دست یابد و با همکاری کشورهای وابسته به این جنبش و بسیاری دیگر از کشورهای عضو سازمان ملل

غیردولتی بین‌المللی و منطقه‌ای و انجمن‌های تخصصی می‌کند (کتو، ۱۳۸۳). این فعالیت‌ها همچنان در سطح جهان ادامه دارد، ولی نتایج حاصل شده چندان رضایت‌بخش به نظر نمی‌رسد؛ به‌ویژه آنکه تمرکز قدرت اطلاعاتی در پوشش جریان اطلاعات هنوز در حیطه تسلط چند کشور پیشرفته و قدرتمند جهان قرار دارد. بر این اساس تلاش بیشتر کشورهای در حال توسعه و همکاری نزدیک آنان برای ایجاد یک قطب مؤثر اطلاعاتی در جهان ضروری به نظر می‌رسد. از سوی دیگر با توجه به تأثیر هسته‌های اصلی اطلاعاتی در جهان، و نفوذی که قدرت‌های سیاسی و اقتصادی با تکیه بر اطلاعات راهبردی در دنیای معاصر دارند، کنترل اطلاعات بومی و جلوگیری از فرار اطلاعات به سوی کشورهای دیگر بسیار تعیین‌کننده است. فرار اطلاعات با فرار مغزها نسبتی دوسویه دارد. در واقع یکی از نتایج زیان‌بخش فرار مغزها، از دست دادن ساختار اطلاعاتی در دوران نوین است. اطلاعات اگرچه در نتایج و فواید، خصلت فراگیر و گسترده دارد، خود به‌منزله منبعی سودمند می‌تواند در عرصه تجارت جهانی ظاهر شود. این فعالیت هم‌اکنون در دنیای کنونی به منصفه ظهور رسیده است.

نتیجه‌گیری

اطلاعات، عنصر ارزشمندی که در جهان جدید ارزش بسیار بالایی دارد، به یکی از ابزارهای ضروری در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌های راهبردی در عرصه‌های مختلف حیات جمعی آدمیان تبدیل شده است. از سویی با کاربرد گسترده در ارکان زندگی به لایه‌های متعدد آن وارد شده و نقشی تأثیرگذار برعهده دارد، و از سوی دیگر با برخورداری از امکانات جدید فناوری به یکی از کالاهای مهم راهبردی در عرصه سیاست جهانی تبدیل شده است. کاربرد اطلاعات خود به‌عنوان مقوله‌ای برجسته در مناسبات اقتصادی سیاسی نمایان است. جهانی‌سازی سبب ایجاد قدرت هدایت در عرصه اطلاعات شده است. در فرایند جریان اطلاعات، به‌رغم کوشش‌های صورت‌گرفته از سوی کشورهای جنوب و سازمان‌های بین‌المللی چون یونسکو، جریان اطلاعات در انحصار کشورهای پیشرفته غربی است که از آن به‌مثابه اهرمی برای کنترل و اعمال قدرت خود بهره می‌گیرند. فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی بستر مناسب جریان روان اطلاعات محسوب می‌شود و جهانی‌سازی از جمله عوامل مهمی است که با اطلاعات و فناوری‌های اطلاعاتی رابطه دو سویه برقرار ساخته است. مهم‌ترین اثر جهانی‌سازی تمرکز ابزارهای ارتباطی است و در کشورهای در حال توسعه با ضعف زیربنایی در کاربرد نظام اطلاع‌رسانی ملی مواجه هستند. این مشکل در کشورهای در حال توسعه فقط به مؤلفه‌های فناوری و توسعه ابزارهای بازمی‌گردد، بلکه در مدیریت کلان اطلاعات نیز مشکلاتی وجود دارد. ارتباطات شبکه سبب پدید آمدن فرصت‌های مناسب برای بهره‌گیری مناسب از فناوری‌های نوین ارتباطات و اطلاعات است. همچنین در حال حاضر تلاش وسیعی برای توسعه و گسترش ابزارهای فناورانه در جهان صورت گرفته است. جهانی‌سازی اطلاعات از طریق شیوه‌های نوین ارتباطات و بهره‌گیری از فناوری‌های اطلاعاتی دارای سرعت بالایی شده، و ایجاد فرهنگ مشترک جهانی در عرصه جهانی‌سازی از جمله راهبردهای مهم این حوزه به‌شمار می‌آید.

اطلاعات، عنصر ارزشمندی که در جهان جدید ارزش بسیار بالایی دارد، به یکی از ابزارهای ضروری در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌های راهبردی در عرصه‌های مختلف حیات جمعی آدمیان تبدیل شده است

متحد، و تأکید بر لازم و ملزوم بودن نظم نوین جهانی اطلاعات و ارتباطات و نظم نوین اقتصادی بین‌المللی، به فعالیت‌های یونسکو در این زمینه کمک کند (معمدندژاد، ۱۳۸۳). یونسکو با کمک به زمینه‌های مطالعه و اجرای برنامه نظم نوین جهانی اطلاعات و ارتباطات کوشید تا بستری مناسب برای توسعه اطلاعاتی و ارتباطی کشورهای جنوب فراهم آورد. این تلاش‌ها از سوی سازمان آموزشی و فرهنگی گسترده و پرنفوذی چون یونسکو، نشان‌دهنده اهمیت وضع جریان اطلاعات و دستیابی همه کشورهای به موقعیت مناسب در این فرایند پراهمیت است. توجه خاص یونسکو به همایش‌های بین‌المللی در عرصه فراهم‌آوری امکانات و زمینه‌های مناسب برای حضور در جامعه پهناور اطلاعاتی، در جهان معاصر نیز بر همین محور صورت می‌پذیرد.

یونسکو با همکاری در برگزاری گردهمایی جهانی درباره جامعه اطلاعاتی^{۱۴}، بر آن است تا بر اهمیت موضوع‌های زیر تأکید کند: دستیابی همگانی به جامعه اطلاعاتی؛ پاسخ به نیازهای اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه؛ مشترکات و دانش اطلاعاتی به‌منزله منفعت عمومی جهانی؛ آزادی بیان و آزادی دستیابی به اطلاعات؛ آموزش در عصر اطلاعات و سواد اطلاع‌رسانی. هدف اصلی این گردهمایی عبارت بود از توسعه دیدگاهی مشترک و درک جامعه اطلاعاتی و ترسیم یک برنامه سیاسی عملی که با حمایت بسیار همراه باشد. یونسکو فعالانه در اجرای این برنامه بزرگ بین‌المللی مشارکت کرده و رایزنی‌هایی با شبکه گسترده شرکا، به‌خصوص سازمان‌های

اطلاعات در روند جهانی شدن»، [پیوسته]، قابل دسترس در سایت ایران و جامعه اطلاعاتی:

Available: <http://iranwsis.org/?C=IRAR&R=&I=144>[accessed: 8, Apr, 2006].

۱۰. معتمدنژاد، کاظم (۱۳۸۳). «جهانی‌سازی جامعه اطلاعاتی»، [پیوسته]، قابل دسترس در سایت ایران و جامعه اطلاعاتی:

<http://iranwsis.org/Default.asp?C=IRAR&R=&I=۱۸۰#BN۱۸۰>[accessed: ۲۴, Apr., ۲۰۰۶].

۱۱. معتمدنژاد، کاظم (۱۳۸۲). «چشم‌انداز جهانی جامعه اطلاعاتی»، [پیوسته]، قابل دسترس در سایت ایران و جامعه اطلاعاتی:

Available:<http://www.iranwsis.ir/Default.asp?C=IRAR&R=PP&I=13#BN13>[accessed: Apr 28, 2007].

۱۲. مور، ریچارد کی (۱۳۸۴). «دموکراسی و فضای سایبر»، ترجمه: عبدالرضا زکوت روشندل، قابل دسترس در سایت ایران و جامعه اطلاعاتی:

Available : <http://iranwsis.org/Default.asp?C=IRAR&R=&I=199#BN199> [accessed: 8, Apr, 2006].

۱۳. وبستر، فرانک (۱۳۸۴). نظریه‌های جامعه اطلاعاتی، ترجمه: مهدی داودی، تهران: وزارت امور خارجه

۱۴. بیاداو، جی. اس. (۱۳۸۲). «جهانی‌شدن و چشم‌انداز توسعه جامعه اطلاعاتی»، [پیوسته]، قابل دسترس در سایت ایران و جامعه اطلاعاتی:

<http://www.iranwsis.ir/Default.asp?C=IRAR&R=&I=111#BN111> [accessed: Apr 28, 2007].

15. Castells, Manuel(1998). The Education of City Planners in the Information Age; Berkeley Planning Journal 12 (1998): 25-31.

16. Human Resources Development for Information Technology(2001). Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. Seoul, 5-7 September 2000, New York: United Nations.

17. Lechner, Frank. **Globalization Theories. World Culture Theory. The Globalization Website.**[on line].

Available: <http://www.sociology.emory.edu/globalization/theories03.html> [accessed: 9, Apr, 2006].

18. Robertson, Roland(1992). *Globalization: Social Theory and Global Culture*. London: Sage.

19. Singh, Nirvikar(2004). Transaction Costs, Information Technology and Development[on line].

Available: http://econ.ucsc.edu/faculty/boxjenk/wp/Singh_IT_Bardhanconf_Oct04.pdf [Accessed:7, Nov. 2005].

20. Yusuf, Sulaiman; Kura, Balarabe(2005). Globalisation and Democracy: A Dialectical Framework for Understanding Democratisation in Nigeria. Globalization. Vol.5, Issue 1 [On-line].

Available: <http://globalization.icaap.org/content/v5.1/kura.html>[Accessed:7, Nov. 2005].

1. fardoroudi@yahoo.com

2. Globalization

3. Lechner

4. Robertson

5. Compression of the world

6. intensification of consciousness

7. Yusuf

8. Digital Divide

9. Globalization

10. Human Resources

11. Singh

12. New World Information and Communication Order(NWICO)

13. Non Aligned Movement - NAM

14. World Summit on Information Society(W SIS)

ماخذ

۱. افتاده، علی اصغر (۱۳۸۳). «جامعه اطلاعات یا جامعه اطلاعاتی»، [پیوسته]، قابل دسترس در سایت ایران امروز:

<http://science.iran-emrooz.info/index.php/science/more/6394> [accessed: 8, Apr, 2006].

۲. تامپسون، جان بروکشایر (۱۳۸۰). رسانه‌ها و مدرنیته: نظریه اجتماعی رسانه‌ها، ترجمه: مسعود اوحدی، تهران: سروش.

۳. رجایی، فرهنگ (۱۳۸۰). پدیده جهانی‌شدن؛ وضعیت بشری و تمدن اطلاعاتی، ترجمه: عبدالحسین آذرنگ، تهران: آگاه.

۴. سعیدی، رحمان؛ علی اصغر کیا (۱۳۸۳). «دیدگاه‌های علمی درباره جهانی‌سازی اقتصادی، انقلاب ارتباطات و تأثیر متقابل آنها»، [پیوسته]، قابل دسترس در سایت ایران و جامعه اطلاعاتی:

<http://www.iranwsis.ir/Default.asp?C=IRAR&R=&I=71#BN71> [accessed: Apr 28, 2007].

۵. علمدار، کرکماز (۱۳۸۳). «جهانی‌سازی و ارتباطات: تأملی بر ضرورت همکاری منطقه‌ای»، [پیوسته]، قابل دسترس در سایت ایران و جامعه اطلاعاتی:

Available: <http://iranwsis.org/Default.asp?C=IRAR&R=&I=121#BN121>[accessed: 6, May, 2006].

۶. فرقانی، محمدمهدی (۱۳۸۲). «جامعه اطلاعاتی جهانی: گذر از الگوی حاکم»، [پیوسته]، قابل دسترس در سایت ایران و جامعه اطلاعاتی:

Available: <http://www.iranwsis.ir/Default.asp?C=IRAR&R=&I=25#BN25> [Accessed:7, Nov. 2005].

۷. کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰). عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ (پایان هزاره)، ترجمه: احد علیقلیان و افشین خاکباز، تهران: طرح نو.

۸. کنو، فیلیپ (۱۳۸۳). «دسترسی همگانی در عصر دانش جهانی»، [پیوسته]، قابل دسترس در سایت ایران و جامعه اطلاعاتی:

Available:<http://iranwsis.org/Default.asp?C=IRAR&R=&I=101#BN101>[accessed: 6, May, 2006].

۹. کیا، علی اصغر (۲۷ شهریور ۱۳۸۳). «ضرورت خصوصی‌سازی

در فرایند جریان

اطلاعات، به‌رغم

کوشش‌های

صورت‌گرفته از سوی

کشورهای جنوب و

سازمان‌های بین‌المللی

چون یونسکو، جریان

اطلاعات در انحصار

کشورهای پیشرفته

غربی است که از آن

به‌مثابه اهرمی برای

کنترل و اعمال قدرت

خود بهره می‌گیرند